

העבודה בכניסה תופסת את תשומת הלב של כל עובר אורח ברוטשילד. מומלץ גם להיכנס

מנחש הבולע את זנבו ועד עיסוק בגבריות רעילה – "שונות", המציגה את פירות הביכורים של פרויקט חממה חדש לאמנים, היא תערוכה קומוניקטיבית וטובה

אבי פיטשון 27.01.2022 13:31

התערוכה "שונות" במרכז אדמונד דה רוטשילד שונה מקודמותיה. התערוכות שהוצגו במקום עד כה שיקפו את חזון המרכז במתן חשיפה לאמנים צעירים והתאפיינו באוצרים מתחלפים וברמה שאפשר להבין ובמידת מה לקבל את היותה משתנה.

"שונות" מציגה את פירות הביכורים של פרויקט החממה הראשון של המקום, שבמסגרתו עברו 11 אמנים שנבחרו מתוך קול קורא העשרה, סדנאות, ליווי על ידי מנטוריות ועבודה בקבוצה. נאמר מיד: הצליח להם.

זה חצוף, יפה, פתייני ותקשורתי שהמחזור הראשון הזה מכריז על נוכחותו עם עבודה, "אורבורוס" של אורי שיפרין ענבי, שמוצבת מחוץ לבניין ומושכת תשומת לב של כל עובר אורח. שיפרין ענבי השתמש ברדימיידס – כיסאות כתר פלסטיק לבנים – ויצר מהם בהברקה מוצלחת בפשטותה. מה שאכן נראה כשילד של נחש ענקי המתלפף בחזית הבניין וסביב עמודיו, פיו בולע את זנבו, כשמו כן הוא – האורבורוס המיתי. נהוג להרים אף על עבודות קומוניקטיביות בחזקת בידור להמונים – אנחנו נתקלים בזה לאחרונה סביב הרטרופקטיבה של יאיוי קוסמה במוזיאון תל אביב – אבל יש להתייחס לעבודות כאלו, אך ורק בתנאי שהן טובות כעבודות ללא קשר לכמה תשומת לב הן מושכות, כ-gateway drug, משהו שמפתה חלק מהצופים פנימה וגורם להם להתעניין ולהתעמק גם במה שפחות ספקטקולרי ומיידי. זה עבד נהדר עם "שיבולת", עבודתה של דוריס סלסדו שיצרה קו שבר שביקע את רצפת הכניסה למוזיאון הטייט מודרן בלונדון ב-2007, ואני משער שזה עובד במוזיאון תל אביב כעת. זו לא אמירה מתנשאת אלא תיאור של דינמיקה תרבותית מוכרת. כל מי שקץ בדוגמאות שאני נותן מהפאנק בילדותי, שידלג על החלק הזה: הייתי צריך להיחשף לכתבות צהובות, שטחיות ושערורייתיות בנידון כדי שאמשיך לחפש עמוק יותר לבדי. הנמשל פה משמעותי לעצם מהותה של השפה האמנותית: כפי שהמבט הבוהה, הריק, המנוכר של ג'וני רוטן בתמונות באותן כתבות מטופשות חרך דרך כל הפילטרים המיינסטרימיים, כך גם פועלת כל עבודת אמנות אפקטיבית – היא חודרת דרך/עוקפת/פורצת את התיווכים ונוגעת בנשמה.

עמכם הסליחה על פרץ הסנטימנטליות הרומנטית, נחזור לקרקע המציאות של רוטשילד פינת שינקין. קודם כל, אני מודה שאני תמיד אהיה בעד אורבורוסים. טרם נתקלתי באורבורוס שלא מילא אותי ביראה, פליאה והחסרת פעימה. אמיתי, לא ממציא. כך גם זה של שיפרין ענבי. אבל גם למי שלא חבר בכת הנחש הבולע את זנבו ומסמל כל מיני דברים מלחיצים כמו מחזוריות הזמן, זמן מקודש או

השיבה הנצחית, השימוש ברדימייד ההו-כה-ישראלי והפיכתו לבעל חיים עתיר סמליות הוא שימוש מנצח. ואין כמו הנחש המקראי הראשון כדי לפתות אותנו להיכנס ולראות מה בפנים.

שיפרין ענבי מציג עבודה נוספת מבוססת-רדימייד בחלל הגלריה, פח זבל עירוני ירוק שחתוך והופך למין קפיץ פלסטיק גדול. כל מה שעבד בחוץ לא עובד כאן כלל. זה לא מקרי. נחש הכיסאות מהודק אסתטית בהרבה. הפח ממש מפריע בעין (לא, לא בקטע חתרני).

עבודה נוספת שאפשר לטעון שיש בה אלמנט בידורי היא פסל הנירוסטה של חן פלמנבאום, שמשקף כמראה את המרצפות היפות מצד אחד ומכיל 60 ק"ג לימונים (טריים! כך בברושור) בתוכו מהצד השני. הוא מוצב בקצה החלל כדי ליצור אפקט הפתעה וראיתי ילדים מתלהבים ממנו. אז קומוניקטיבי כן, עבודה מבריקה, פחות. קצת יותר מדי מבואה של משרד הייטק (אבל מהמאגניבים). מציע לפלמנבאום לא להיעלב ולפנות לקהל יעד עם הון שאיננו סימבולי-תרבותי.

טריפטיך (או אולי מיצב) הצילומים של מיכאל צור הוא העבודה הטובה ביותר בתערוכה. צילום גדול של מבואה של חדר אוכל קיבוצי שעל קירות הפאנלים מעץ שבו תלויה רפרודוקציה של מפה קרטוגרפית עתיקה עם כיתוב בלטינית וכיו"ב; פורטרט קטן יותר של "אופיר", גבר צעיר הניצב באותו חדר אוכל בהבעה מיכל-חלבינית ניטרלית, לבוש קבקבי פלסטיק וחליפה ורודה, אנטייזתה מוחלטת לקולקטיביזם הגברי הקיבוצי. בצילום נוסף מונח קיטל, בגד חגים יהודי מסורתי, על כיסא, שוב באותו חלל. אין צורך להתפייט על מתחי המשמעויות הללו, יש צורך להתפייט על הדרך הכה עדינה שבה צור נוגע במציאויות הללו. בדרך שבה מוצבים הצילומים בחלל, אופיר מכסה חלק מהצילום הגדול והכיסא קצת בצד. נפלא.

מדהים שלא יצא לי לכתוב על נועה אירוניק עד כה. היא נוכחת תקשורתית (עיתון "הארץ" כתב עליה פעמיים השנה, האחרונה בתחילת חודש זה) ומציגה כרגע ברזנפלד. היא נוכחת אף יותר בהשתנה המלבבת שלה בקשת על מופעי הגבריות הישראלית המאותגרת והמכוערת למיניהם. מקווה שלא יודבק עלי אד הומינים של פוליטיקת זהויות כשאתוודה שאני לא אוהב את רוב הציורים שלה. תמטית ואסתטית היא חוליה בשרשרת של זויה צ'רקסקי ואיזבלה וולובניק – אבל היא פחות טובה. הריאליזם שלה לא מדויק כשל צ'רקסקי, והגרוטסקה התוקפנית של וולובניק נעדרת מיצירתה לחלוטין. הציורים שלה לפעמים מגיעים למחוזות הקומיקס לילדים בואכה אמנות רחוב בסגנון רמי מאירי. אם זה במתכוון, זה לא עובד.

כל זה הוקלד כדי להכריז שהמעבר של אירוניק להעמדה בחלל של דמות דו-ממדית מצוירת (טכניקה שוולובניק כבר הציגה) כחלק ממיצב תלת-ממדי טראשי – מוצלח ממש. כל אלמנט אירוניקי מזנק ברמה, וזה לא נאמר כהלצה שמקשרת לתוכן העבודה: גבר דו-ממדי המזנק מעל משוכה ועומד למעוד כי הזין הארוז בטרנינג שלו נתקע במחסום (בלעג על "קשה להיות גבר בימינו"). גם תשומת הלב לפרטים כמו להבות הפלסטיק משני צדי המחסום הופכת את העבודה למונומנט מצחיק ומלא בוז לטמטום הגברי.

"אחת מתוך ארבע", עבודתה של גל ברין, עוסקת גם היא בגבריות רעילה אבל בסגנון שלא יכול להיות רחוק ממנו מזה של אירוניק. מדובר באבסטרקט גיאומטרי המודפס על פרספקס שבקומפוזיציה שלו,

לדברי ברין בברושור, מקודדת הסטיסטיקה של מספר הנשים שדיווחו שאינן מרגישות בטוחות בביתן בזמן הקורונה. כידוע אני קורא הסברים אחרי שאני חווה את העבודות, ובזמן אמיתי העבודה מילאה אותי בהתלהבות של מודרניזם אופטימי על הטווח שבין דה-סטיל לאופ ארט. אפילו העליתי צילום של העבודה לסטורי והדבקתי לו קטע של הרכב הרטרו "סטראולאב", שגם אותם הזכרתי ממש לא מזמן, מה יהיה? קשה לי להחליט אם המהלך של ברין הוא של מלכות-דבש מרירה, או שמדובר בנתק רגשי שמגן ספק עליה ספק עלינו. זו עבודה נהדרת, רק שלא בטוח שבדרך שברין התכוונה אליה.

כרגיל, לא אוכל להרחיב על כל המשתתפים. הווידיאו של יפתח ליאור מכליא בצורה לא ממש אפקטיבית בין קריינות העוסקת באהבות נכזבות לבין תיעוד של אנדרטאות צבאיות. מלאכת העריכה והקומפוזיציות עשויה היטב, אבל בעוד החיבור הלא סביר של ברין מעורר מחשבה, החיבור אצל ליאור גס מדי. עבודות הזכוכית של שירי בן סיני, עם צלליותיהן הדרמטיות המוטלות על הקיר, עומדות בהצלחה במתח שבין עיצוב "יוקרתי" לבין המצאה של חפצי חן מקודשים של ציביליזציה בידיונית. מרוני בן פורת התלהבתי ממש לאחרונה אז רק אסכם ואומר שגם עבודתה כאן, השונה באופיה מהמיצב שבנתה ב"מעבדה", מוצלחת.

"שונות", אוצרת: עפרה חרנ"ם. מרכז אדמונד דה רוטשילד (שדרות רוטשילד 104, תל אביב).
ג'-ה' 16:00-20:00; ו' 10:00-14:00. עד 4.3